

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

<p>PRETIULU ABONAMENTULUI.</p> <p>Pentru Austro-Ungari'a : Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 auu 2 fl. 50 cr. Pentru Romani'a si strainetate: Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.</p>	<p>PRETIULU INSERTIUNILORU :</p> <p>Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl v. a.</p>	<p>Correspondentiele sè se adreseze Redactiune „BISERIC'A si SCÓL'A.“ Èr banii de prenumeratiune a TIPOGRAFTA DIECESANA in ARAD.</p>
--	--	--

Activitatea comitetelor parohiale.

Lucréza de ani douedeci incóce comitetele nòstre parohiale in cadrulu drepturilor si detorintielor, normate si avisate la competenti'a lor prin statutulu organicu alu bisericeii nòstre nationale.

Si nu incapè nici cea mai mica indoiéla, manósa a fost, si a trebuit se fia activitatea acestor comitete, daca astadi dicem, si cu dreptu cuventu, credem, ca putem dice : ca situatiunea nòstra in bisericica pre terenulu, pre carele a depinsu numai dela noi, este mai buna, de cum erá acést'a inainte cu douedeci de ani.

Constatàm in punctulu acest'a intre altele numai unu singuru lucru, si anume : ca s'au zidit la noi in eparchia, computate in calculu mediu, cam un'a suta cincideci de scóle noue, si prin urmare s'au creat un'a suta cincideci de puteri noue pre terenulu desvoltàrii culturale si nationale a poporului romanu din aceste pàrti.

Ei bine, a trebuit multa munca si truda, pana cand s'au creat aceste puteri de lucru ; si neaperat o parte nu nensemната din acésta truda si lucru apartiene la activ'a comitetelor parohiale din comunele, in cari s'au zidit scólele, de cari vorbimu. Si prin urmare, ori ce s'ar dice la adres'a acestor comitete, — unu lucru este netagaduitu, si anume: ca au lucrat ceea ce au sciut si au putut comitetele nòstre parohiale.

Faptu este deci, ca cum, cum nu, s'au ridicat o suta cincideci de scóle noue poporale confessionale in eparchi'a nòstra.

Cand gandim inse la imprejurarea, ca aceste scóle nou create in timpulu celor douedeci de ani din urma, precum si scólele nòstre vechi, gasite din betrani, mai in genere nu sunt assigurate prin fonduri, si cand mai gandim la câte fluctuatiuni mai sunt ele espuse intre imprejuràrile, in cari se gassesce astadi biseric'a si poporulu nostru : atunci neaperat trebue se constatàm, ca multa munca si multa truda se mai recere, pentru cá se potem face din

scólele nòstre nisce asiediaminte de adeverala trainicia, nisce institute, cari vecinic se traiésca, si vecinic se lucreze la inaintarea si invèrtosiarea poporului romanu din acésta tiéra.

La lucru si la truda noua chiama dara de nou atât caus'a scólelor nòstre confessionale, cât si alte multe cause ale bisericeii si poporului nostru pre comitetele parohiale si in genere administratiunea bisericésca-scolaria a eparchiei.

La inceputulu vietii nòstre bisericesci-constitutionale va fi fost o sminta, seau celu putien o nebagare de seama, ca comitetelor parohiale nu li-s'a dat chiar de catra ómenii nostri din parochia importantia ce li-se cuvine dupa drepturile si detorintiele, pre cari le aviséza la competenti'a lor statutulu organicu.

Preste acésta sminta, si respectiva preste acésta nebagare de seama am trecutu prin dispuse-tiunea, cuprinsa in cerculariulu emanatu de catra venerabilulu consistoriu in acésta afacere si publicatu de noi in numerulu trecutu.

S'au impartit prin acelu cerculariu agendele comitetului parochialu in trei categorii, si anume : in afaceri curente, in afaceri de trainicia si in afaceri, cari tientescu la ridicarea religiositàii si moralitàii poporului.

Nu s'a dis prin acelu cerculariu nici mai multu, nici mai putien, decât ceea ce pretinde legea ; dar conform vecinicului principiu, adoptatu prin ori ce societate, carea se guvernéza prin sene insasi, si carele se reasuma, ca totu omulu si tóta corporatiunea, insarcinata cu o anumita functiune, are se dea seama despre ceea ce lucréza, s'a dispus, — ca comitetele parohiale la finea fiecarui anu se substérna sinodului parochialu, si respective obscei suverane a crestinilor din parochia unu reportu esactu si conscientiosu despre ceea ce a lucrat in decursulu anului in privinti'a mersului desvoltàrii parochiei.

Si pentru cá comitetele nòstre se-se scie orientá atât asupra modului activitàii lor, cât si asupra mo-

dului, cum are se-se prezenteze comitetulu in darea de seama, pre carea o substerne mandatariului seu, obscei crestinesci, sinodului parochialu, — s'a impartit prin cerculariulu consistorialu, de carele vorbim, in deplina conformitate cu §-lu 23 din statutulu organicu in trei categorii, — cá astfelu se-se póta scí, si se-se póta vedé de tóta obscea crestinesca din parochia, — cum a satisfacut comitetulu indetoririlor, pre cari i-le impune legea in tóte trei directiunile aretate mai sus.

S'a facut adeca prin acestu cerculariu unu insemnatu pasu inainte pentru o punere in aplicare cât mai esacta si mai conscientioasa a dispusetiunilor statutului organicu.

Comitetulu parochialu pre de o parte are o basa sigura de actiune, si respective scie, de ce se-se tiena, ér pre de alta parte sinodulu parochialu are o cinosura, dupa carea se-se póta pronuciá, si se póta judecá in deplina cunoscintia de causa asupra modului, cum si-a indeplinit comitetulu activitatea s'a in cadrulu legii, si in cadrulu indetoririlor, pre cari i-le aviséza legea la competentí'a s'a.

Marturisim este unu insemnatu cascigu, ca cu icepere din parochia prin cerculariulu, de carele vorbim se va formá la noi o adeverata opiniune publica, unu foru, carele se judece ómenii si corporatiunile nóstre dupa aceea, ce ele lucréza, seau intrelasa a lucrá in interesulu parochiei si in genere in interesulu mersului spre desvoltarea nóstra culturala.

O societate, carea se pretiuiesce pre sene nici odata nu-si permite a fi pripita in judecat'a s'a asupra corporatiunilor si ómenilor, cari dupa positiunea ce ocupa, sunt chiamati a lucrá pentru promovarea si inaintarea afacerilor societáti; ci totdeuna judeca in deplina obiectivitate.

In o societate, carea se pretiuiesce pre sene, nu este permis, si nici nu cutéza a-si permite nimenea a judecá pre ómeni, seau corporatiunile dupa simpatí'a, seau antipati'a, ce o are celu ce judeca facia de celu supusu judecáti sale.

In societatea nóstra s'au comis in trecutu, si s'au comis si in timpulu din urma multe pecate in acésta privintia. Luase adeca in societatea nóstra unu aventu pré mare mani'a de a judecá pre ómeni dupa simpatia si antipatia. Sperám inse, ca pre viitoriu vom scapá de acésta calamitate.

Scie astadi plugariulu romanu din cea din urma comuna, cari sunt ómenii, cari lucra in interesulu desvoltárii sale culturale. Si acést'a este de o cam data de ajuns.

Dar prin cerculariulu, consistorialu, de carele vorbim, se intentionéza cev'a mai multu decât acést'a, si anume: se intentionéza a-se stérni si nutrí in comitetele nóstre parochiale, in preotimea, invetiatorimea si poporulu nostru o emulatiune pentru a face binele.

Spre acestu scopu a dispus venerabilulu nostru

sinodu eparchialu din anulu curentu a-se inregistrá si a-se tiené in evidentia totu ceea ce se lucréza in parochia. S'a facut deci unu bunu inceputu, pentru cá parochiele nóstre se aiba o istoria a vietii si desvoltárii; ér pentru cá faptice se-se póta nutrí emulatiunea de a face binele a dispus venerabilulu consistoriu eparchialu din Aradu, cá reportele, pre cari le substernu comitetele parochiale sinódelor parochiale despre activitatea lor dimpreuna cu conclusele, ce le vor luá sinódele parochiale asupra acelor repórté se-se substérna protopresviterului concerninte, — cu scopu cá acést'a in reportulu, pre carele lussubstérne sinodului protopresviteralu ordinariu, intrunindu in lun'a lui Februaru se póta face o espunere esacta asupra modului, cum si-au indeplinit comitetele parochiale chiamarea, pre carea li-o aviséza legea nóstra organica, — si in genere se póta face o espunere esacta despre ceea ce se lucréza in parochia.

In form'a acést'a parochielor nóstre li-se da ocaziune a invetiá un'a dela alt'a; ér organelor protopresviteratului, si anume comitetului si sinodului protopresviteralu li-se da unu bunu mijlocu de a cunoáce si discutá asupra desvoltárii parochielor si respective asupra mersului desvoltárii culturale a poporului nostru, si astfelu organele din protopresviteratu vor poté desvoltá o activitate mai productiva si mai manósa, decât ceea ce s'a potut pana acum; ér eparchiei, si respective consistoriului si sinodului eparchialu i-se da ocaziune, cá cunoscendu esactu ceea ce se lucréza in parochia se póta lucrá mai cu succesu intru conducerea afacerilor eparchiei.

Terminand dãm espressiune sperantiei, ca prin dispusetiunea, cuprinsa in cerculariulu, de carele vorbim, se va inauguré o noua viétia in desvoltarea bisericei nóstre.

La timpulu seu vom tiené in evidentia cuprinsulu acestor repórté ale comitetelor parochiale, si vom staruí a face si noi o dare de seama cât mai amenuntita si mai conscientioasa despre ceea ce se lucréza in parochiele nóstre.

Scrieri pastorale.

I.

Despre preotíia in genere.

Sub „preotíia“ intielegem: acea institutiune divina, prin carea omulu pregatitu si chiamatu pentru acésta stare primesce darulu si missiunea de a colucrá la realisarea imperatiei lui Ddieu pre pamentu, si respective a staruí nencetat, cá vointi'a lui Ddieu se divina singura stepana preste modulu de gandire si actiune alu credintiosilor.

In acésta definitiune deosebim siese momente principale, si anume: a) divinitatea institutiunei preo-

tiesci, b) pregătirea pentru preotia, c) chiamarea la preotia, d) darulu e) misiunea si f) scopulu preotiei.

Tóte aceste siese momente constituiescu unu intregru organicu nedespartitu, si forméza din omulu, carele le posede in mesura corespundietoria unu organu viu si activu in servitiulu bisericeii lui Christos si in servitiulu mersului neamului omenescu spre perfectiunea crestinésca.

Prin credinti'a in divinitatea institutiunii pastorulu sufletescu intra in servitiulu programei celei vecinice a lui Christos cu convingerea si resolutinea firma, ca functiunile, pre cari este chiamatu densulu a-le seversí, nu sunt de natura trecetoria, ci au, si trebuie se aiba unu caracteru, carele póta in sene timbrulu veciniciei. Si deci pastorulu de suflete investitu cu acésta credintia este totdeun'a consciu de ceea ce este, si trebuie se fia densulu: neobositu representante si organu alu bisericeii lui Christos; si deci si-intocmesce modulu seu de gandire si actiune astfeliu, cá densulu prin fiecare pasu si fiecare functiune a s'a se conlucre, si contribuiésca necontentit la ridicarea si alimentarea sêmtiului de pietate alu credintiosilor si cá credintiosii intru tóte se fia stepaniti si condusi numai de vointi'a lui Ddieu.

Credinti'a in divinitatea institutiunii preotiesci nasce tot de odata in candidatulu la preotia, precum si in genere in preotu unu doru nesatiosu de a-si cascade si insusi tóte acele arme, prin cari se póta infrange si birui tóte pedecite, si a corespunde pre deplin stării si positiunii sale sublime, si respective a-se pregati cât mai bine si in modu mai perfectu pentru preotia.

Sub „pregătire“ intielegem insusirea cunoscintielor materiale si formale cari se ceru dela unu preotu, in mesura corespundietoria si trebuintiosa, cá astfeliu armatu fiind cu cultur'a materiala si formala necesaria se póta fi in tóte lucrările sale la inaltimea misiunii sublime, pre carea are a-o indeplini pre acestu pamentu.

Credinti'a in divinitatea institutiunii preotiesci si pregătirea pentru acésta dumnedieésca institutiune nasce in individulu, carele le posede, dorulu si o iubire nemarginita de a-si pune tóta fiinti'a si vietia s'a in servitiulu lui Ddieu, si respective ceea ce numim: c h i a m a r e (vociatiune) pentru preotia.

Credinti'a in divinitatea institutiunii, pregătirea si chiamarea la preotia producu apoi in preotu convingerea despre tari'a si puterea darulu, cu carele este investitu din vointi'a lui Ddieu, prin conlucrea Duchului santu si punerea manilor archiereesci: de a invetiá neincetatu, si a-se sêmti totdeun'a pregatitu pentru a administrá credintiosilor santele taine, cá mijlóce de indreptare si santire, si cá factori nendoiosi, cari conduc pre credintiosii cu sigurantia la bunastare si fericire vremelnica si vecinica.

Esistenti'a viia si consciia a acestor patru momente in preotu, — sustienu, si aliméntéza intrênsulu cá si unu focu si o lumina nesténsa convingerea si consciinti'a viia, ca totu ceea ce lucreza, si este detoriu se lucreze densulu, trebuie se fia in cuventu si in fapta in servitiulu misiunii sale dumnedieesci, pre carea o a luat aspra-si, si pentru a carei esacta implinire s'a angajat cu intréga fiinti'a s'a inaintea lui Ddieu si a ómenilor.

Esistenti'a viia si productiva a celor cinci momente, espuse pana aici constituiescu tari'a si puterea preotului. Ele lu-facu capace a fi totdeun'a stepanu preste sene si consciu de positiunea s'a facia de Ddieu si de ómeni, precum si capace de a aflá mijlócele nimerite pentru a colucrá cu sigurantia, cá credintiosii sei se fia stepaniti in modulu lor de gandire si actiune de vointi'a lui Ddieu, si prin acést'a facu pre preotu capace a contribui nentruerupt la ridicarea bunastării si fericirii vremelnice si vecinice a credintiosilor.

II.

Necessitatea preotiei.

S'a incercat neamulu omenescu, de cand elu esista, si viéza pre acestu pamentu, se-si dea seama asupra intrebárilor cardinale ale vietii omenesci, si anume: ca cine este omulu? cine i-a dat esistenti'a? in ce reportu traiesce cu Creatorulu seu? si pentru ce traiesce omulu pre acestu pamentu? Dar intru resolvirea acestor intrebári cardinale de vietia omulu s'a aretat si doveditu atât de micu, incát celu mai mare cugetatoriu din anticitate, Aristotele, omulu numitu parintele logiceii, si respective formelor de cugetare, a impartitu omenimea in doue clase: in o clasa de ómeni liberi si singuri indreptatiti la vietia libera, — cari sunt capaci a-se conduce pre sene insusi, si in o a dou'a clasa de ómeni, cari nu sunt capaci a-se conduce pre sene insusi, si cari prin urmare sunt condamnati prin insasi natur'a lor la vecinica sclavia altor'a, si anume acelor'a, pre cari natur'a i-a creat liberi si capaci si indreptatiti a stepani si a pretinde a fi slujiti vecinic de altii.*)

Este o doctrina si o teoria omenésca teori'a lui Aristotele despre sclavi'a unei párti insemnate a neamului omenescu.

Facia de acésta doctrina si teori'a a omului, si anume a unui omu, carele in anticitatea classica si pana in diu'a de astadi trece de modelu si indreptariu in regulele cugetării, — cât de sublima si in acelasi timpu cât de umana ni-se infacisiéza doctrin'a cea vecinica a Dumnedieu-Omului, a Mantuitoriului Christos, in carea ne invetia, ca toti ómenii de o potriiva suntem fii ai unui'a si aceluasi Parinte cereescu; — catra carele toti de o potriiva indreptatiti suntem a-ne adresá cu ori ce rogare in trebuintiele

*) Vedi Wuttke christliche Sittenlehre vol. I. pag. 89.

nóstre dilnice prin rogatiunea domnésca: „Tatalu nostru“ etc.

A scrutat, esperiat, si a invetiat multe omulu in decursulu veacurilor, de cand traiesce pre acestu pamentu; dar nu i-a succes, si nu-i va poté succede nici odata a-se cunósce pre sene si a-si regulá si conduce viéti'a fara unu ajutoriu esternu, fara ajutoriulu si lumin'a Acelui'a, Carele l'a creat, si Carele Sengur este in stare a invetiá pre omu a-se cunósce pre sene insusi, si Carele sengur este in stare a-i dá unu corespundietoriu indreptariu alu vietii.

Astadi întrebările cardinale ale vietii omenesci sunt rezolvite in modu siguru si nendoiosu prin insusi Ddiu-Omulu, si prin moscenirea Lui, prin biserica.

Omulu dupa doctrin'a lui Christos si dupa doctrin'a bisericeii Lui pórtá in calitátile sale spirituale si in capacitatea de a-se desvoltá si inaltá spiritual-minte si moral-minte chipulu si asemanarea lui Ddiu, atunci, cand vointi'a s'a omenésca o supune intru tóte vointiei celei vecinice a lui Ddiu, si cand in modulu seu de gandire si actiune are de modelu pre Ddiu-Omulu, „carele nu a venit cá se faca voi'a S'a ci voi'a Tatalui Seu, Carele L'a trimesu.“

„Lasatu de sene omulu ar ratací, si s'ar perde“ in valurile si multimea viforelor vietii; dar Celu ce l'au zidit i-a dat unu indreptariu siguru in vecinic'a doctrina a evangheliei, si in cei pre cari ii-au ales si chemat pentru a fi pazitorii si propoveduitorii acestei doctrine, in ierarchia, unu vecinicu pazitoriu si indreptatoriu alu omului pre calea cea necunoscuta si viforósa a vietii, — si unu vecinicu mijlocitoriu intre omu si Ddiu.

Neamulu omenescu au aflat mantuire numai prin Mantuitoriulu Christos si prin biserica lui; ér in biserica organulu viu, instituitu de Domnulu, — cu chiamarea de a pazi doctrin'a nealterata de a o propaga si activá in modulu de gandire si actiune alu credintiosilor este ierarchi'a, si anume tóte acele fecie bisericesci, caror'a biserica cu conlucrarea Duchului santu le incredintiéza stepani'a spiritual-morala asupra credintiosilor.

Biserica lui Christos este unu organismu viu, a carui viétia si vecinica durata se manifestéza in tendenti'a: de a-se sustiené, de a-se intari si a-se desvoltá pana la perfectiunea, pentru care o-a destinat Intemeiatoriulu ei; ér organulu viu, care dirigéza, si indeplinesce cu conlucrarea Duchului santu tóte acele lucrári, cari promovéza mersulu bisericeii vii spre perfectiunea crestinésca este ierarchi'a.

Necessitatea ierarchieii si respective a preotiei, cá institutiune, pre carea se baséza in biserica sistemulu ierarchicu, — emanéza din esistenti'a si din fiinti'a bisericeii cá organismu viu si vecinicu activu, precum si din trebuinti'a omului de a-se impartesí de acele bunuri spirituale, cari cá si nesce riuri cu isvóre nesecate se revérta asupra credintiosilor prin

mijlócele bisericeii: prin doctrina, prin rogatiune, prin cultulu divin, prin santele taine, prin guvernulu moralu si preste totu prin activitatea pastoralá a membrilor ierarchieii.

Daca insasi viéti'a si desvoltarea istorica a neamului omenescu ne spunu, ca omulu pentru desvoltarea si fericirea s'a pre de o parte are trebuintia de a-fi aperat de tóte acele influentii stricatióse, carele lu impedece in desvoltare si in ajungerea bunastării, pre carea o doresce; ér pre de alt'a are trebuintia de o multime de ingrijiri si daruri dumnedieesci pentru cá se-si póta fauri bunastarea vremelnica si vecinica; si daca mintea omenésca singura si fara ajutoriulu de sus s'a aretat si s'a dovedit istorice de necapace pentru a satisfacé acestei trebuintie de prim'a ordine a vietii omenesci: atunci urméza neaperat, — ca acésta trebuintia a omului si-afla multiemire si linisce deplina numai cand si-ridica omulu ochii mintii si inimei sale la pastoriulu celu bunu, Isus Christos, carele vecinic petrece, si vecinic lucréza in biserica S'a, prin organele instituite de Densulu, prin ierarchia, prin preotia.

Convingerea nóstra, ca numai in Pastoriulu celu bunu si in biserica lui putem afla mantuire este pentru preotu spiritulu conducetoriu alu vietii si activitatii sale; ér pentru credintiosi motorulu principalu de alipire catra biserica si santele ei asiedieminte.

Didim orbulu si Macarie celu mare. Viéti'a si activitatea lor.

Intre scrietorii de rangulu prim ai bisericeii crestine din restimpulu de inflorire al literaturii, ocupa unu locu onorific, dupa cei insirati pana acum, Didim orbulu, invetiatoriu renumitu alu scólei din Alexandri'a, si Macarie celu mare, presbiteru si demnu reprezentantu alu monachiloru din desiértulu sceticu (din Egipt).

Didim orbulu s'a nascutu cam pe la anulu 308—309. De si acum in etate de 4 ani 'si-a perdutu vederea, totusi din audiu si-a castigatu o eruditiune atât de rara, încât prin 50 de ani, cât timpu a functionatu ca invetiatoriu la scóla din Alexandri'a, a fost admiratu si veneratu de toti contimpurenii sei. Elu a fost ultim'a stéua stralucitorie, si luceaferulu diminetii, pentru scóla catichetica de acolo. A muritu pe la anulu 395, cam intr'unu timpu cu Diodor dela Tars. Pelagiu, Isidor dela Pelusiu (din Egipt), Ieronim si Rufin au venitu la Alexandri'a ca se auda prelegerile acestui renumitu barbatu. Ba chiar si cuviosulu Antoniu, intemeiatoriulu monachismului, se-l fi cercetatu pe Didim, inca pe când era elu teneru, si se-l fi mangaiatu cu aceea, ca de si e lipsitu de vederea fisica, Ddiu l-a inzestratu cu o stralucire estraordinara a vederei sale spirituale, si prin urmare se se bucare mai

multu de acést'a din urma, decât se se intristeze pentru cea dintâi.

Din numerósele sale opuri partea cea mai mare s'a perdutu; tot ce ni s'a pastratu sunt putiene carti si fragmente, cari le aflam adunate in editiunea lui Migne, tomulu 39-lea. A scrisu mai multe comentare la s. scriptura, dar din aceste abia ni-au ramasu nisce fragmente mai insemnate, relative la cartea Iov, psalmi si proverbele lui Solomon; caci celalalte franturi, ce se referescu la cele 7 epistole sobornicesci, precum si la mai multe din epistolele si cartile T. N., sunt de totu mici si irelevante. Dintre scrierile sale dogmatice si polemice avem in traducere latina, facuta de Ieronim, cartea „Despre Duchulu sânt“ (De spiritu sancto) ér opulu seu „Despre s. Treime“, (Περὶ τριάδος s. Libri III. de s. Trinitate), in carele espune invetiatiatur'a ortodoxa despre s. Treime in contra arianismului si macedonianismului, aparând cu multa insufletire marturisirea de credintia niceo-constantinopolitana, s'a reafiatu abia in seclulu alu XVIII, si s'a edat in Rom'a, la anulu 1764. „In contra Manicheilor“ a indreptatu elu o carte o mica, scrisa in 18 capitole, in carea combate doctrinele lor capitale, relative la originea peccatului, séu a reului moralu si fisicu din materi'a cea rea, séu din natur'a trupésca a omului. Cea mai renumita dintre scrierile sale a fost inse unu comentariu alu seu, la opulu „Περὶ ἀρχῶν“ a lui Origen, in carele si-a datu tóta silinti'a se apere ortodoxi'a acestui barbatu epocalu. Dar ca aderentu intim si admiratoriu insufletitu a lui Origen, a primitu si sustienutu si elu in comentariulu amintitu, unele din vederile exentrice ale acestui'a, precum: doctrin'a despre „preexistenti'a sufleteloru“ apoi cea despre „restabilirea tuturor'a“ (ἀποκατάστασις τῶν πάντων); pentru care cauza a fost atát combatutu de unii contimpureni ai sei, cât si mai vertosu dupa mórtea sa acusat de eterodoxie. Sinodulu alu 7 ecumenicu, séu alu 2-lea constantinopolitanu, a condamnatu opulu acest'a a lui Didim, ér pe elu l-a enumeratu intre eretici.

Macarie celu mare, séu celu mai betranu, s'a nascutu in Egipt, la inceputulu secl. alu IV-lea. In etate cam de 30 de ani s'a retrasu in desiertulu scetic (in Egiptulu de sus), unde a petrecutu pana la mórtea sa in ascesa esemplara. Curatieni'a modului seu de vietuire a atrasu pe multi asceti in giurulu seu. Infintind acolo o comunitate de calugeri, a devenitu si elu, unulu din parintii cei dintâi ai monarchismului. In etate de 40 de ani a fost onoratu cu demnitatea de presbiteru, remanënd in acést'a calitate in manastire, pana la anulu mortii sale, 390. Pentru zelulu seu intru aperarea ortodoxiei niceane, Valens l-a esilatu, dar dupa mórtea imperatului, Macariu érase s'a re'ntorsu acasa. Vietuindu elu inca din tineretiele sale intr'o ascesa perfecta, toti 'l numianu παιδάριον-γέρον, adeca baie-

tulu-mosiu, carele ca unu betranu e liberu de tóta usiorinti'a mintii nemature. A fost unu barbatu cu sentimente religióse profunde si destulu de genialu. Din adênceimea inimei sale a scosu o teologia mistica fôrte sublîma si totodata caldurósa si petrundietórie. Scrierile sale mistice, admirate si pana in diu'a de astadi, constau din 50 de omilii ascetice catra monachii sei, apoi din o colectiune de sentintie ascetice, numite „apoftegmata“, din dóue epistole ascetice, adresate filorlu sei spirituali, si din rîngaciuni, cari se vede ca au isvoritu diu o inima ferbinte si adêncu simtietórie, cum a fost a lui. Cu nedreptulu ii se mai ascriu inca si alte 7 carti ascetice, cari inse nu provinu dela elu, ci dela Simeon Metafrastulu, scrietoriu din secl. alu X-lea, carele in aceste carti schitiéza pe scurtu scrierile autentice a lui Macariu. In seclulu trecut a tradusu protestantulu Got. Alfred tóte opurile lui Macarie in germanesce, si le-a edatu ca pe nisce „monumente ale bisericeii vechi crestine.“

Dr. Tr. Puticiu.

Proiectud e lege

despre institutiunea pentru ingrijirea copiiloru mici.

Capu I.

Problem'a institutiunii pentru ingrijirea copiiloru mici si institutele puse in serviciulu acestui scopu.

§. 1. Problem'a institutiunii, pentru ingrijirea copiiloru mici, se cuprinde parte in a feri pe copii de trei pana la siese ani prin ingrijire de aprópe de pericolele, ce i-ar puté ajunge in absentia parintiloru lor, parte in a promová desvoltarea lor corporala, spiritiuala si morala, prin dedarea lor la buna ordine si la curatienia precum si prin desvoltarea abilitáti loru intr'unu modu corespundietoru etatii (vêrstei) loru.

§. 2. Spre ajungerea acestui scopu servescu: 1. Institutele pentru ingrijirea copiiloru, conduse de institutóre, eventualu institutori de copii — cualificati resp. cualificate. — 2. Asile, séu pentru anulu intregu, séu provisorie numai pentru timpulu de véra. Aceste se conduc de ingrijitóre corespundietóre si in privinti'a morala si in cea intelectuala.

§. 3. Institute pentru ingrijirea de copii si asile de copii potu ridicá si sustienea — cu observarea conditiuniloru statorite in §-ii 6—13 din acestu proiectu de lege: statulu, comunele, confesiunile, persónele juridice si privatii. In privinti'a obligaminteloru comuneloru dispunu §-ii 14—20 ai aestui proiectu de lege. Comunele, confesiunile si persónele juridice nu sunt obligate decátu se arete inspectorului de scóle regescu deschiderea institutului pentru ingrijirea de copii, respective a asilului de copii, éra persónele private sunt obligate a cere voia dela inspectorulu de scóle regescu pentru infintierea institutului resp. alu asilului.

§. 4. Toti parintii, séu tutorii din localitatile, în cari exista unu institutu séu asilu de copii, suntu obligati a trimite copii resp. tutelatii lorù in respectivulu institutu; se exceptiuneza numai aceia, cari voru dovedi, ca copilulu, fia acasa, fia intr'altu locu undeva, are in continuu cautarea si supraveghierea receruta. Acei parinti, séu tutori, cari nu producu acésta dovada, nici dupa provocare din partea autoritatii competente si nici nu-si trimitu copii, séu tutelatii lorù in institutul de îngrijire, séu in asilu, potu fi pedepsiti de primari'a comunei cu o pedépsa de 10 cruceri pana la 50 de florini in favorulu casei institutului de îngrijire, séu alu asilului. Acésta pedépsa se urca gradatim si se póte aplicá de repetite ori.

§. 5. A primi in institutu, ori in asilu, copii bolnavi, séu habeuci, este opritu. De altmintrelea in privinti'a sanitara au valóre si pentru aceste institute dispositiunile din §-ii 27—35 ai art. de lege 14 din 1876 si cele din §. 3 alu art. de lege 22 din 1887.

Capu II.

Recerintiele institutelor pentru îngrijirea copiiloru si a asileloru.

§. 6. Institutele pentru îngrijirea copiiloru si asilele de copii trebuie se fia zidite corespundietoru recerintieloru sanitare si celoru de sigurantia contra focului. Zidirea trebuie se aiba incaperi de ajunsu; acestea trebuie se fia spatióse, luminóse, usioru de aerisatu; — intr'o sala potu fi pusi celu mai multu 80 de copii socotitu pentru fia-care unu spatiu de celu putinu 0·8 metri cuadrati. Cas'a in liberu trebuie se aiba unu locu potrivit de jocu, saditu, unde numai se póte, cu arbori. Localurile scóleloru in timpu de ferii se potu folosi spre scopulu asileloru de véra.

§. 7. Sub îngrijirea unei institutóre de copii, séu a unei îngrijitóre dintr'unu asilu nu se potu dá mai multu de 80 de copii. Indata ce numerulu copiiloru a trecut peste 40, institutórei trebuie se i se puna la dispositia o a doua îngrijitóre, dreptu ajutoru.

§. 8. In institutele pentru îngrijirea copiiloru mici si in câtu se póte si in asilele de copii permanente (care se tienu peste anulu intregu) copii trebuie se fia instruiti in rugaciuni, in vorbirea la intielesu si cantu. Ei trebuie se fia ocupati cu exercitii corporale si cu jocuri potrivite etátii lorù, din cand in cand cu deosebitu respectu la desvoltarea mintii lorù. Asemenea trebuie se fia dedatu copilulu la ordine si la curatienia, la purtare cuviinciósa, precum si la lucru de mana, care-i tiene atentiunea încordata si-i sporesce abilitatea, fara inse se-i obósca puterile trupesci, séu spirituale. Fiindu-ca scopulu asileloru de véra nu este altulu, decâtu ocrotirea copiiloru, de aceea cu dreptu cuvântu se póte pretinde ca in asilele de véra copilulu se fia bine ocrotitu, dedatu la ordine, curatienia, purtare cuviinciósa si se fia ocupatu cu jocuri. In asilele de véra

potu fi primiti si copii mai mici de trei ani, dér in totu casulu intierecati. In institutele pentru îngrijirea copiiloru si in asilele de copii ocuparea acelorù copii, a caroru limba materna nr este cea maghiara, se face deodata cu introducerea lorù in cunóscerea limbii maghiare, cá limba a statului. Instructi'a prescria de art. de lege 38 din 1868, ca problema a scóleloru primare nu se póte face in institutele pentru îngrijirea copiiloru.

§. 9. Si institutele pentru îngrijirea copiiloru si asilele suntu a se tiené deschise — cu respectarea relatiilor comunei — de desu de diminetia pana sér'a. Autoritatea de inspectiune locala, prevediuta in §-ii 21, 23 si 24, póte in timpu de érna se dea unu timpu mai lungu de ferii, care nu póte inse trece peste o luna.

Capu III.

Despre îngrijitórele de copii si despre pazitóre.

§. 10. In institutele pentru îngrijirea copiiloru numai astfelu de institutóre (institutóri) potu fi aplicate, cari au luatu diplome intr'unu institutu de cultura din patria. Acele institutóre de copii, cari au absolvatu in streinatate unu cursu de instructia corespundietoru celui prescriu in §-lu 33, pentru notrificarea diplomeloru lorù trebuie ulterioru se depuna esamenu de cualificatiune intr'unu institutu din patria autorisatu de ministrulu culteloru si alu instructiunei publice din limb'a maghiara, din elementele istoriei patriei, din constitutia si din geografia.

§. 11. De îngrijitóre dirigentie in asile permanente (cari tienu anulu intregu) de copii potu fi angajate numai acele persóne, cari au depusu examenu practicü inaintea inspectorului regescu de scóle si au dat proba, ca suntu capabile a functioná intr'unu institutu pentru formarea si cultivarea îngrijitóreloru de copii, séu intr'unu institutu bine organizatu pentru îngrijirea de copii, si déca despre acestu esamenu producu atestatu. Despre cualificatiunea îngrijitóreloru dirigente in asilele permanente si instructiune publica va face instructiuni detaiate.

§. 12. In institutele pentru îngrijirea copiiloru, sustienute de statu, de comune, de confesiuni si de persóne juridice, institutórele se denumescu pe viétia; ele potu fi amovate de comitetulu administrativu comitatensu (in Budapest'a de magistratu) resp. de autoritatea superióra bisericéscá numai pentru intrelasare culpabila, pentru vre-o transgresiune in contr'a moralei, pentru calcarea in picióre a datorintieloru ei prescise in legi si ordinatiuni, pentru vre-o crima séu transgresiune, si si acést'a numai pe bas'a unei disciplinari regulate. Astfelu de sentintie totdeún'a sunt a se substerne ministrului de culte si instructiune publica si adeca in cauzele disciplinare a institutóreloru denumite de statu, comune, séu persóne juridice spre a fi incuviintiate, éra in cauzele disciplinare ale institutóreloru denumite de confesiuni numai pentru

a fi luate la cunoscintia. Déca in contr'a institutórelor de copii, aplicate in institutele confesionale, pentru ingrijirea copiilor, s'a facutu vre-o aratare si totusi nu s'a introdusu cercetarea disciplinara, atunci respectiv'a autoritate superióra confesionala, provocata fiind de ministrulu cultelor si alu instructiunii publice, este obligata a introduce cercetarea disciplinara indata, si despre resultatu a face raportu ministrului.

§. 13. Salarulu institutórei, séu alu ingrijitórei i-lu ficséza intretienetorulu institutului pentru ingrijirea de copii, séu alu asilului, dupa recerintiele locale. Dér acestu salaru pentru o institutóre denumita de statu, de comuna, de confesiuni séu de o persóna juridica, nu póte fi mai micu de 300 fl. afara de quartiru, in orasie cu locuitori peste 10,000 trebuie se fia celu putienu de 400 fl. Salarulu unei ingrijitóre de copii, aplicata intr'unu asilu permanentu, nu póte fi mai micu de 120 fl. afara de quartiru, éra celu alu unei ingrijitóre de copii, aplicata in unu asilu de véra, nu póte fi mai micu de 10 fl. pe luna. Afara de quartiru, ori-ce alte naturalii, cari s'ar prestá in locu de bani, potu fi socotite in sum'a salariului.

(Va urmá.)

D I V E R S E.

† *Necrologu.* Confratele nostru Petru Popoviciu invetiatoriu in Aradu si profesou de cantu si rituale la seminariulu nostru diecesanu, in urm'a unui morbu indelungatu si plinu de suferintie a incetat din viétia ieri la 12 óre si unu patrariu in etate de 57 de ani si dupa unu servitiu de 33 de ani prestatu bisericei si poporului romanu cu zelu si vrednicia mai antaiu in comun'a Aliosiu, dupa aceea in Temisiór'a si de 20 de ani aici in Aradu.

Reposatulu a fost unu omu zelosu si activu in tóte afacerile. De aceea érá placutu si iubit de intréga comun'a bisericéscá iubit si pretiuit de colegii sei invetiatori, precum si de superioritatea bisericéscá-scolara.

Remasitiile pamentesci ale defunctului se vor depune astadi la 2 óre dupa amédi spre odichna eterna in cimiteriulu din Aradu.

Pre reposatulu lu deplange famili'a s'a remasa in doliu, numerosii sei consangeni, precum si intréga comun'a nóstra bisericéscá din Aradu.

Depunendu o lacrima de durere pre moméntulu defunctului rogám pre Ddieu cá famili'a remasa in doliu se-o consoleze, ér sufletulu lui se-lu asieze cu dreptii.

In cele ce urméza puticám necrologulu edatu de famili'a reposaului :

Ved. Sofi'a Popoviciu nasc. Florescu, in numele seu si a ficeloru sale Emili'a marit. Codreanu, Irin'a marit. Seculinu si Auror'a, precum si in numele parintiloru sei Petru Florescu si Iulian'a, a suroriloru si a fratiloru ei Persid'a marit. Tesiciu, George Florescu, Petru Florescu jnn. Mari'a ved. Bogdanu, Iulian'a ved. Micul'a, Acseñtie Florescu si Emili'a marit. Dascal, atát in numele cumnatiloru ei Mi'a Tesiciu si Iustinu Dascal, parochu in Mica-

lac'a, a cumnateloru, cât si in numele tuturoru némuriloru, amiciloru si cunoscutiloru sei, cu inm'a fránta de durere anuntia mórtea neuitatului loru sotiu, tata, ginere si cumnatu Petru Popoviciu invetiatoriu si profesoru in Arad, intemplata la 27. Octomvre v. 1890. $\frac{1}{4}$ óra d. a. in etate de 57 de ani, dupa unu morbu indelungatu si plinu de suferintie. Remasitiile pamentesci ale defunctului se vor asiediá spre odichna eterna din locuinti'a aflatóre in piati'a Tököly Nr. 8, cas'a comunei bisericesci gr. or. romane, in cimiteriulu romanu gr. or. din Arád, — Dumineca la 28. Octomvre v. 1890, la 2 óre dupa amédiadi, — conform ritului bisericei gr. or. romane. — Fie-i tierin'a usióra si memori'a eterna! — Arad, la 27. Octomvre v. 1890.

* *Himenu.* D-lu Teodoru Cost'a teol. abs. si a incredintiat de fiitóreá sotia pe d-siór'a Ros'a Silaghi: fic'a d-lui Iosifu Silaghi invetiatoru din Madarasu. Felicitárilé nóstre!

* *Himenu.* Dlu Ioanu Capitanu, teol. abs. si-va celebrá cununi'a in 4/16. Noemvre a. c. cu dsiór'a Alexandr'a, fic'a parochului nostru din Nadlacu Georgiu Sierbanu. — Felicitárilé nóstre!

* *Dilele critice din 1891.* De curendu a aparutu calendariulu lui R. Falb: „dilele critice“ pe anulu 1891. Profesorulu Falb calculéza constelatiunile adeca positiile reciproce dintre sóre, pamentu si luna si din constelatiuni, face conclusiuni asupra modului cum influintiéza atractiunea sórelui si a lunei, asupra tuturoru partiloru constitutive fluide si gazóse de pe rotogolulu pamentului. Influinti'a acést'a, dupa profesorulu Falb, se arata in conturbari mari de timpu, ploi abnorme, cutremuru de pament si esplosiuni de vremi grele. Dilele in cari se intempla perturbatiuni de acestea, profesorulu Falb le numesce „dile critice.“ Dupa felulu lor ele sunt de trei ordini. Pentru anulu 1891, dilele critice sunt urmatórele a) de ordinea prima 18 Septembrie, 17 Octombre, 10 Martiu, 8 Aprile, Augustu, 9 Februaru, 16 Novembre, 8 Maiu, — b) de ordinea a doua: 10 Ianuariu, 21 Iuniu, 21 Iuliu, 25 Martiu, 15 Decembre, 6 Iuniu, 24 Aprile, 30 Octombre, 1 Novembre si 23 Maiu, — c) de ordinea a treia: 23 Februaru, 22 Iuniu, 3 Septembrie 31 Decembre, 4 August, 25 Ianuariu, 6 Iuliu. Cu totulu vom avé dara in anulu urmatoru douedeci si cinci de dile critice. In anulu curentu mai avem urmatórele dile critice: 12 Novembre si 12 Decembre de ordinea a dóua 26 Novembre si 26 Decembre critice de ordinea a treia.

* *Compatimire practica.* In New-York muri de curend tatalu unei familii bine crescute. Intr'o societate venind vorb'a despre nenorocirea familiei, toti compatimiau veduv'a si pe orfani, cari au remasu in miseri'a cea mai mare si toti promitéu, ca vor ajutá bucurosu. Unu englezu, care stetea de o parte, si care nu cunoscea de locu famili'a pareá, ca n'a luat in séma tóta coversati'a, scotiendu inse portofelulu, luá din elu o bancnota, o puse pe o farfurie care o dede vecinului, dicensu-i: fii bunu, pórtá o imprejuru, eu compatimescu fa-

mili'a seraca cu o suta de dolari, cu cât o compatimiti d-vóstra ?

* *Câte cuvinte póte cuprinde o carte postală.* Unu concursu destulu de originalu a avutu locu in Statele-Unite din Americ'a între stenografi, pentru a tranși acésta cestiune. Unu functionaru alu cailoru ferate Richemond, a fostu acela, care a castigatu premiulu. Lui i-a succésu a serie pe o carta postală, folosindu-se de semne si abrevatiuni stenografice, 36784 cuvinte.

* *Jurnalística lumei.* Dupa aratarile statistice, pe pamentu suntu de tota 41,000 de jurnale, dintre cari pe Europa pica 24,000. Singuraticele tieri urméza astfelu : cele mai multe foi aparu in Germani'a cu unu numeru rotundu de 5500, dupa ea vine Francia cu 4100, si Anglia totu cu 4100. Austro-Ungaria vine in rëndulu alu 4-lea cu 3,500, urméza Itali'a cu 1,400, apoi Spani'a cu 850, Rusi'a cu 800, Helveti'a cu 450. Restulu se imparte între tierile din peninsula balcanica, scandinavica si între Portugali'a. — In statele unite diu Americ'a aparu 12,500 ; in Canada 700 ; in Australi'a totu 700. — In Asi'a aparu aproximativu 300 de diare si din numerulu acesta numai pe Japonia insasi pica 200. — Africa cu 200, ér insulele Sandvich cu trei jurnale. — Dupa limbi, astfelu le imparte statistica : englese 17,000, germane 7500, franceze 6800, spaniole 1800 si italiene 1500.

* *Cutremuru de pamentu.* In Huiedinu s'a simtitu unu cutremuru de pamentu Sâmbata in 24 l. c. între órele 3 si 4 de diminétia, abia care a tinutu vr'o 2—3 secunde. Cutremurulu s'a simtitu si in juru.

Concursu.

Pe vacant'a statiune invetiatorésca din Aldesci in cerculu inspectoralu alu Buteniloru prin acést'a se escrie concursu cu terminu de alegere pe 21 Novembre a. c. la Serbarea „Intrarii in biserica“, pana candu recurrentii se voru presentá vre-odata in biserica si-si voru substerne recursese sale pe calea oficiulu inspectoralu din Buteni (N. Butyin). — Venitele impreunate cu acésta statiune — suntu : 100 fl. in bani, salariu anualu, 8 sinice de bucate, 6 stângini de lemne, stole dela inmormentari, cuartiru, comodu cu gradina de legumi.

Aldesci, la 20 Octomvre 1890.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea mea : CONSTANTINU GURBANU, m. p.
protop. inspect. scol.

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu vacantu din **Corbesci**, protopresbiteratul Radnei si inspectoratul Totvaradiei, se escrie concursu cu terminu de 30 de zile dela prim'a publicare.

Emolumintele sunt :

- 1) Salariu in bani 105 fl. v. a.
- 2) In naturalii 6 sinice grâu si 6 sinice cucuruz.
- 3) 12 orgii lemne de focu.
- 4) In competinti'a de fênu 24 fl.
- 5) Pentru conferinti'a invetiatorésca 6 fl.

6) Pentru famulariulu scólei 5 fl. Cortelu liberu cu gradina de legume.

Doritorii de a ocupá acestu postu, sunt poffiti a-si ascerne suplicele lor subscrisului protopresviteru pana la terminulu sus indicatu, fiind construite conform prescri-seloru statutulu organicu.

Totodata sunt poffiti Domnii concurenti, cá in vre-o Dumineca ori serbatóre se se presente la st. biserica din locu, pentru a fi cunoscuti din partea poporului.

Corbesci, 19/31. Octomvre 1890.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu : VASILE BELESIU, protopresviteru.

Pentru distribuirea a unui, stipendiu de 200 fl din fundatiunea „Elen'a Ghiba-Birt'a,“ se escrie concursu pana in 1 Dec. st. n. a. c.

In sensulu testamentulu, la acestu stipendiu, au drep-tulu a recurge numai tineri cari studiéza cu succésu bunu la vre-o scóla publica, si suntu de religiunea gr. or. si de nationalitate romana séu gréca, din comitatele : A r a d, Bihoru, Bichisiu si Cianadu, si ai caroru parinti n'ar fi in stare a-i sustiené la studii.

Rudenile fericitei fundatóre voru avea preferintia.

Recurentii au a-si inaintá subscrisului, petitiunile lor, provideute cu recerutele dovedi, pana la terminulu mai susu aretatu.

Aradu, 21 Oct. v. 1890.

Ioanu Metianu, m. p.

Episcopulu Aradului,
cá pres. comitetulu fundationalu.

Conformu ordinatiuniloru Ven. Consistoriu eparch. de dto 27 Noemvre 1889 Nr. 4841 si de dto 23 Iuliu (4 Augustu) 1890 Nr. 3014 pentru ocuparea statiunei de invetiátore dela scól'a gr. or. rom. de fete din comun'a Chitighaz (Kétegyháza, comit. Békés) prin acést'a se escrie concursu cu terminu de alegere pe Duminec'a din 4/16 Noemvre st. v. 1890.

Emolumintele sunt : 1) Salariu banalu 250 fl. v. a. solvindi in rate trei lunarie. 2) 5 stângeni metrice de lemne din cari se va incaldi si scól'a. 3) Cuartiru liberu cu óue chilli, camara, cuina si gradina de legumi.

4) 16 fl v. a. cá spese pentru conferintiele invetiatoresci. Despre familiet se va ingriji comun'a bisericésca respective epitropi'a scolara.

Dorítórele de a ocupá acestu postu, pre langa producerea testimoniulu de cualificatiune si a essamenulu din limb'a maghiara, trebuie se mai produca si atestate de conduita dela comit. paroch. si antisti'a comunala unde a fungatu pana aci.

Recursele instruite conform prescri-seloru statutulu organicu si adressate comit. paroch. din Chitighaz, sunt a-se trimate pana in 1 Noembre st. v. a. c. Magnf. Dnu protopopu si inspect. cerc. de scóle Petru Chirilescu in Chitighaz (Kétegyháza) avënd recurrencele si pana la alegere a-se presentá in vre-o Dumineca séu serbatóre la sant'a biserica spre a-se aretá poporului. Se observa ca alésa numai dupa unu anu de proba, conveninda se va intari definitivu.

Chitighaz, din siedinti'a comit. paroch. tenuta la 23 Septemvre st. v. 1890.

Vasilii Belesiu, m. p.
pres. comit. par.

Stefan Dolga, m. p.
not. com. par.

Cu scirea mea : PETRU CHIRILESCU, m. p. insp. scolariu.